

REPUBLIKA E KOSOVËS
Republika Kosova - Republic of Kosovo
Gjykata Kushtetuese / Ustavni sud / Constitutional Court

Address: Perandori Justinian, PN. Prishtinë
T: +381 (0)38 220 104; F: +381 (0)38 220 112; www.gjk-ks.org

Priština, dana 18. marta 2010.
Ref. No. DRLSA 344/10

Saglasno mišljenje
sudije Almira Rodriguesa
o Presudi u predmetu br. KO 01/09

Prihvatam funkcionalni deo Presude. Međutim, uz dužno poštovanje ne slažem se sa stavom 54. iz sledećih razloga.

1. Ustav Kosova je u velikoj meri zasnovan na „Sveobuhvatnom predlogu za rešavanje statusa Kosova“ (*Ahtisarijev predlog*) i počiva na temelju šireg zakonodavnog okvira čiji je cilj da se zaštite prava nevećinskih zajednica.
2. Član 57.1. Ustava definiše zajednice kao „stanovništvo koje pripada istoj nacionalnoj ili etničkoj, jezičkoj ili verskoj grupi koja je tradicionalno prisutna na teritoriji Kosova“.
3. Međutim, Zakon o zaštiti i promovisanju prava zajednica i njihovih pripadnika predviđa užu definiciju za zajednice: „U svrhu ovog zakona, zajednice se definišu kao nacionalne, etničke, kulturne, jezičke ili verske grupe koje su tradicionalno prisutne u Republici Kosova i koje nisu u većini.“. Ova uža definicija važi samo za grupe koje su brojčano manjine. Na nevećinske zajednice se uobičajeno upućuje kao na „zajednice“.
4. Na drugoj strani, prvo poglavlje Ustava predviđa osnovne odredbe države Kosova. Neke od tih odredba se odnose na zajednice. Na primer, Ustav navodi da je Kosovo multietnička i sekularna država i da su albanski i srpski zvanični jezici, dok su bosanski, romski i turski jezici zvanični jezici na nivou opštine¹.

Kopje e vërtetuar
Overena kopija
Certified Copy

¹ Član 2.4. Zakona o službenim jezicima navodi:

„U opštinama u kojima živi zajednica čiji maternji jezik nije jedan od zvaničnih jezika na Kosovu i koja čini 3 (tri) procenta ukupnog stanovništva u opštini, jezik te zajednice imaće status jezika u službenoj upotrebi u opštini u skladu sa odredbama člana 8. Osim toga, zajednica čiji se jezik tradicionalno govori u opštini takođe ima status jezika u službenoj upotrebi u toj opštini.“

Shodno članu 35, opštine su dužne da usvoje detaljne uredbe o datom pitanju u roku od šest meseci od proglašenja ovog zakona“.

Član 35. je posebno važan jer obavezuje opštine da „usvoje u svojim propisima detaljnu uredbu za upotrebu jezika“, u skladu sa odredbama zakona o službenim jezicima.

Osim toga, član 9.2. predviđa sledeće:

„Zvanični znaci koji sadrže nazive opština, sela, puteva, ulica i drugih mesta pišu se na zvaničnim jezicima i na jezicima koji imaju status jezika u službenoj upotrebi u opštini u skladu sa članom 2.3.“

5. U tom smislu, član 62.1. Ustava utvrđuje da „opštinama gde najmanje deset posto (10%) stanovnika pripada manjinskim zajednicama, koje u toj opštini ne čine većinu, mesto potpredsednika za zajednice biće rezervisano za jednog predstavnika iz redova tih zajednica”. Samim tim u tim opštinama zajednice predstavlja potpredsednik Skupštine opštine za zajednice, koji je i koordinator za rešavanje zabrinutosti i interesa nevećinskih zajednica.
6. U ovom slučaju, podnosilac zahteva koji nastupa u svojstvu potpredsednika Skupštine opštine za zajednice i u skladu sa članom 62.4. Ustava, stvar je uputio direktno Sudu, bez potrebe da prethodno iscrpi sva pravna sredstva predviđena zakonom. Međutim, potpredsednik Skupštine opštine za zajednice ne deluje lično; on bi trebalo da deluje u ime zajednica i trebalo bi da bude jamac u procesu učešća za zajednice, kroz zakonski uspostavljene mehanizme.
7. Osim što garantuje predstavljenost zajednica u javnim ustanovama, Ustav štiti i prava manjina u zakonodavnom procesu. Štaviše, u skladu sa članom 81. Ustava, određene oblasti, kao što su *Zakon o upotrebi jezika*, *Zakon o lokalnim izborima* i *Zakon o upotrebi simbola, uključujući simbole zajednice i tokom javnih praznika*, smatraju se zakonima od suštinskog značaja.
8. Još jedan način na koji Ustav štiti prava i interese zajednica jeste sistem decentralizacije, kroz koji se zajednicama odobrava velika autonomija na lokalnom nivou, posebno u sredinama u kojima zajednice čine većinsko stanovništvo. Ovde, *Zakon o lokalnoj samoupravi* utvrđuje zakonske osnove za održivu lokalnu samoupravu na opštinskom nivou². Član 55. Zakona reguliše dužnosti i nadležnosti potpredsednika Skupštine opštine. U skladu sa tim članom, potpredsednik Skupštine opštine „služi kao koordinator za rešavanje zabrinutosti i interesa zajednica”.
9. To znači da lično mišljenje potpredsednika Skupštine opštine za zajednice nije autoritativno u pogledu ostvarivanja Ustavom zagaranovanih prava zajednica. Zaista, potpredsednik Skupštine opštine za zajednice odgovoran je za „ocenu navoda zajednica ili njihovih pripadnika da dela ili odluke Skupštine opštine krše njihova Ustavom zagaranovana prava”³.
10. U datom slučaju, potpredsednik Skupštine opštine za zajednice izrazio je sopstveno mišljenje kada je na javnom saslušanju, ne u svom zahtevu, izjavio da bi natpis „Komuna”, „Opština” i „Belediye” trebalo da stoji na grbu opštine bez godine „1878”. Samim tim, on nije predstavljao zajednice, odnosno nije preneo mišljenje koje su zajednice iznele u procesu učešća.
11. U stvari, predlog koji je izneo potpredsednik Skupštine opštine za zajednice ne može biti predmet rasprave u Sudu, jer on nije ni predmet diskusije, niti ga je odobrio Odbor za zajednice u Skupštini opštine kao poseban doprinos predmetu. Samim tim, Sud bi trebalo da se uzdrži od iznošenja stava u pogledu revnosti predloga. Osim toga, potpredsednik Skupštine opštine za zajednice ne iznosi dokaze da poseduje odobrenje Odbora za zajednice u Skupštini opštine.
12. U smislu gore navedenog, stav 54. predstavlja suštu suprotnost u presudi. U stvari, sa jedne strane, „Sud smatra da je [predlog potpredsednika Skupštine opštine za zajednice] razuman predlog koji bi zadovoljio legitimne zahteve zajednica”; ali Sud ne povlači logičnu posledicu kada odlučuje koji je grb u skladu sa Ustavom. Sa druge strane, Sud „nalaže opštini Prizren da izmeni i dopuni svoj Statut i svoj grb... da bi se on doveo u sklad sa Ustavom i da nevećinske zajednice ne bi bile isključene”, čime se očigledno ostavlja prostora opštini da to uskladi i zagaranuje zajednicama proces učešća; ali Sud jasno pokazuje svoj stav, jer jasno ne ukazuje na to koji grb treba izabrati.

Kopje e vërtetuar
Overena kopija

Certified Copy

² Zakon br. 03/L-040 O LOKALNOJ SAMOUPRAVI predviđa da opštine uspostave odgovarajuće uslove koji će omogućiti svim zajednicama da izražavaju, čuvaju i razvijaju svoj nacionalni, etnički, kulturni, verski i jezički identitet (član 4.3. Zakona).

³ Vidi član 62.3. Ustava i član 55.2. Zakona o lokalnoj samoupravi.

Takođe, i član 62.4. Ustava i član 55.3. Zakona predviđaju da potpredsednik skupštine opštine upućuje takva pitanja Skupštini opštini na razmatranje akta ili odluke.

13. Dopustiti opštini da sasvim slobodno izmeni grb takođe bi moglo da znači da ona ima potpunu slobodu u procesu odlučivanja, ali bez vođenja ili uticanja na rezultat procesa u kojem se donosi odluka. Inače, proces u kojem učestvuju zajednice bio bi u potpunosti ometen kada bi Sud sugerisao svoj stav.
14. Moje je mišljenje da Sud ne sme ignorisati član 53.2. Zakona o lokalnoj samoupravi, koji utvrđuje ovlašćenja Odbora za zajednice da „predloži mere Skupštini opštine koje smatra prikladnim za obezbeđivanje primene odredaba u vezi sa potrebom zajednica da promovišu, izražavaju, čuvaju i razvijaju svoj etnički, kulturni, verski i jezički identitet, kao i za obezbeđivanje adekvatne zaštite prava zajednica unutar opštine“. Samim tim, Sud ne sme ignorisati, ili omesti, Ustavno pravo nevećinskih zajednica da učestvuju u procesu u kojem se donosi odluka o grbu opštine, preko Odbora za zajednice, jednog od dva stalna odbora Skupštine opštine.
15. Stoga, ja zaključujem da bi upućivanje u stavu 12 na gore navedeni predlog bilo prikladno i relevantno kao što sama činjenica pokazuje. Međutim, trebalo bi izbrisati klauzulu „Sud smatra da je ovo razuman predlog koji bi zadovoljio legitimne zahteve zajednica“.
16. Na kraju, stav 54. je u suprotnosti sa razlozima i odlukom presude zbog čega ne bi trebalo da bude deo Presude.

Priština, mart 2010. god.

Almiro Rodrigues
Sudija

Kopje e vërtetuar
Overena kopija
Certified Copy